

Handläggare
Marita Johansson
Telefon: 08-508 35 562

Till
Arbetsmarknadsnämnden
den 23 mars 2021

Ärende 6

Yttrande över remiss av Motion om att utreda kostnaderna för stadens tolkar

Remiss från kommunstyrelsen dnr KS 2020/1121

Arbetsmarknadsförvaltningens förslag till beslut

1. Arbetsmarknadsnämnden beslutar att hänvisa till detta tjänsteutlåtande som sitt yttrande över remissen.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har remitterat ärendet *Motion om att utreda kostnader för stadens tolkar* från Peter Wallmark och Martin Westmont båda (SD), till arbetsmarknadsnämnden för yttrande.

I motionen beskrivs att tolkanvändningen inom den offentliga sektorn är betydande och en stor kostnad för stockholmarna. Hur omfattande kostnaderna är enligt motionärerna svårt att få grepp om då de fördelas på olika kostnadsområden. Vidare anføres att till följd av rådande situation med ett ökat mottagande av nyanlända kommer kostnaderna sannolikt att fortsätta öka. Därför anser motionärerna att det finns ett behov av att utreda frågan. Underlaget från utredningen kan användas för att effektivisera stadens tolkverksamhet. Som exempel på åtgärder nämns att anlita tolk via länk eller anställa egna tolkar. Att anställa egna tolkar kan möjliggöra besparingar men också innebära bättre tillgänglighet och en högre och jämnare kvalitet på tolktjänsterna. Motionärerna föreslår att kommunfullmäktige beslutar att Stockholms stad utreder stadens totala kostnad för tolkar.

Arbetsmarknadsförvaltningen anser att all tolkverksamhet ska vara kostnadseffektiv och utföras med kvalitet men gör bedömningen att tillgång på kvalitetssäkrade tolkar bäst tillgodoses genom upphandling enligt Lagen om offentlig upphandling där kravställning på kvalitet och uppföljning av kvalitet ingår.

Att utreda Stockholms stads kostnader för tolkar kan enligt arbetsmarknadsförvaltningen riskera att ge en mycket osäker eller missvisande bild av förväntade kostnader framåt då

tolkanvändningen varierar över tid och kostnaderna är beroende av hur många som behöver tolk.

Arbetsmarknadsnämnden föreslås besluta att hänvisa till detta tjänsteutlåtande som sitt yttrande över remissen.

Bakgrund

I förvaltningslagen 13§ regleras att en myndighet ska använda tolk och se till att översätta handlingar om det behövs för att den enskilde ska kunna ta till vara sin rätt när myndigheten har kontakt med någon som inte behärskar svenska. Detta är en förstärkning av den skrivning som fanns i den tidigare förvaltningslagen. Enligt förarbetena ska myndigheterna, precis som tidigare, avgöra behovet av tolk i varje enskilt fall.

Staden ingår i förvaltningsområde för finska, meänkieli och samiska vilket medför att staden arbetar för att enskilda har rätt att använda omnämnda minoritetsspråk vid kontakter med stadens verksamheter.

Stockholms stad har ett ramavtal för *tolkförmedlingstjänster (dnr 3.3.3-246/2016)*. Ett nytt ramavtal beräknades vara på plats 1 juni 2020 men hindrades av att upphandlingen överprövades. I avvaktan på utfallet av överprövningen har nuvarande avtal förlängts vid två tillfällen och är giltigt till och med 2021-05-31. Förmedlingen av tolkar kan genomföras som kontakttolkning eller distanstolkning (inklusive tolkning via kamera/internet).

Det nuvarande ramavtalet omfattar auktoriserade tolkar, grundutbildade tolkar (tolk som genomgått sammanhållen grundutbildning som ges vid folkhögskolor och studieförbund som nu är under tillsyn av Myndigheten för yrkeshögskolan) samt övriga tolkar (tolkar som gått andra grundutbildningar utan statlig tillsyn men som minst har gått grundutbildning/introduktionsutbildning i tolketik och tolkmetoder, minst 30 timmar).

I upphandlingsdokumenten för nuvarande ramavtal anges att anbudsgivare ska tillämpa dokumenterade kvalitetssäkringsrutiner som säkerställer att uppdrag sker på ett sådant sätt att överenskommen omfattning och kvalitet uppnås och upprätthålls, samt att leverantören ska garantera att samtliga tolkar följer Kammarkollegiets vägledning God tolksed. Leverantören ska ha dokumentation och system för att följa upp och utvärdera de enskilda tolkarnas kompetens, utförande och i förekommande fall, brister avseende god tolksed. Leverantören ska också aktivt

informera och utbilda de tolkar som förmedlas till uppdrag inom staden avseende god tolksed.

Migrationsverkets verksamhets- och utgiftsprognos från 2021-02-05 visar på att pandemin fortsätter att påverka migrationen. Antal asylsökande har minskat med 40 procent sedan 2019. Även antalet förstagångsansökningar om uppehållstillstånd för arbete, studier och anknytning minskade. Svårigheterna att resa har även påverkat återvändandet. I prognosen tar Migrationsverket inte i beaktande nya regelverk inom migrationsområdet som ska vara på plats både inom EU och i Sverige under 2021.

Migrationsverket sänker i sin prognos antalet kommunmottagna nyanlända för 2021 och framåt. Antalet personer som söker asyl och därefter beviljas uppehållstillstånd minskar och även inresta anhöriga till före detta asylsökande. I år beräknas cirka 13 000 personer tas emot i landets kommuner, en minskning med drygt 4 000 jämfört med föregående prognos 2020-10-23.

Under 2021 beräknas Stockholms stad ta emot cirka 1 350 nyanlända. Drygt hälften (790) utgörs av personer som omfattas av bosättningslagen, kvotflyktingar och personer från Migrationsverkets anläggningsbonde, vilka anvisas till staden enligt bosättningslagen. Resterande antal (561) är personer som förväntas självbosätta sig i staden, så kallade ”EBO”. Till EBO räknas även anhöriga till nyanlända. Antalet kommunmottagna i Stockholms stad 2020 var ca 1 900 personer.

I betänkandet *Att förstå och bli förstådd – ett reformerat regelverk för tolkar i talade språk (SOU 2018:83)*, redovisas förslag till hur kvaliteten på och tillgången till tolkar samt användandet av tolktjänster kan utvecklas och stärkas. Ärendet bereds nu inom Regeringskansliet. Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) har uppvaktat Utbildningsdepartementet som uppger att remissammanställningen pågår.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom utvecklings- och utredningsstaben vid arbetsmarknadsförvaltningen.

Arbetsmarknadsförvaltningen
Utvecklings- och utredningsstaben

Livdjursgatan 4
Box 10014
121 26 Stockholm-Globen
Växel 08-508 35 500
Fax
info.amf@stockholm.se
stockholm.se

Ärendet

Kommunstyrelsen har remitterat ärendet *Motion om att utreda kostnaderna för stadens tolkar* från Peter Wallmark och Martin Westmont båda (SD), till arbetsmarknadsnämnden för yttrande.

I motionen beskrivs att tolkanvändningen inom den offentliga sektorn är betydande och att anlita tolktjänster är en stor kostnad för stockholmarna men att det är svårt att få ett grepp om hur stor kostnaderna är idag då de fördelas på olika kostnadsområden.

Enligt motionärerna finns ett behov att utreda frågan då kostnaderna för tolkar med största sannolikhet kommer fortsätta öka som en följd av rådande situation med ett ökat mottagande av nyanlända. I motionen beskrivs att underlaget från en sådan utredning kan användas för att effektivisera stadens tolkverksamhet. Som exempel på åtgärder för att minska kostnaderna nämns att anlita tolk via länk eller att anställa egna tolkar. Att anställa egna tolkar kan enligt motionärerna möjliggöra besparingar men också innebära bättre tillgänglighet och en högre och jämnare kvalitet på de tolktjänster som staden använder sig av.

Motionärerna föreslår att kommunfullmäktige beslutar att Stockholms stad utreder stadens totala kostnader för tolkar.

Arbetsmarknadsförvaltningens synpunkter och förslag

Arbetsmarknadsförvaltningen anser att all tolkverksamhet ska vara kostnadseffektiv och utföras med kvalitet men anser att tillgång på kvalitetssäkrade tolkar bäst tillgodoses genom upphandling enligt Lagen om offentlig upphandling där kravställning på kvalitet och uppföljning av kvalitet ingår.

Arbetsmarknadsförvaltningen bedömer att en övergång till att staden anställer egna tolkar skulle innebära risker att vissa personer inte skulle få tillgång till tolk på ett effektivt och kvalitativt sätt. Mångfalden av talade språk är stor och förekomsten av olika språk varierar över tid.

Några av de stora migrantspråken talas också i flera olika länder. Språken utvecklas olika och de som talar ett visst språk har mer eller mindre lätt att förstå varandra på grund av olika varieteter av språket. Så är det till exempel med arabiska och kurdiska.

Arbetsmarknadsförvaltningen ställer sig tveksam till att kostnaderna kan minska genom att staden anställer egna tolkar. Med nuvarande upphandling betalar staden endast för den tid som tolken används. Om staden anställer egna tolkar skulle det inte vara så. En fråga som skulle uppkomma är också på vilket sätt förmedlingen av tolk ska gå till i de fall ingen i staden är anställd som har den efterfrågade språkkompetensen. Om motionärerna har i åtanke att

staden ska ha en egen tolkförmedling som fungerar på motsvarande sätt som nuvarande upphandling ser förvaltningen en risk för kostnadsökning istället för en besparing.

Idag har verksamheterna ett stort antal flerspråkiga medarbetare vilka utgör ett viktigt komplement till nuvarande upphandling. Det finns också möjlighet för verksamheter att beställa tolk på fasta tider och personer kan hänvisas att komma på dessa tider. Vuxenutbildningscentrum har under en längre tid praktiserat fast tolk och erfar att det är ett snabbt och effektivt sätt att kunna erbjuda kunden service direkt.

Det är generellt svårt att prognosticera det framtida behovet av tolkar i olika språk. Det avgörs i stor utsträckning av hur många asylsökande och andra migranter som kommer till Sverige och från vilka länder samt hur många av dem som beviljas uppehållstillstånd och ska etableras i samhället. Migrationsverket sänker i sin prognos antalet kommunmottagna nyanlända för 2021 och framåt.

Arbetsmarknadsförvaltningen kan heller inte bedöma kostnadsutvecklingen för tolkar men kan konstatera att förvaltningens kostnader nästan har fördubblats år 2019 jämfört med 2016 för att vara allra lägst under 2020. En utredning om kostnaderna för stadens tolkverksamhet hittills skulle därmed helt bero på vilket år man utgår ifrån – och skulle sannolikt inte ge någon tillförlitlig bild av tolkbehov och kostnader framåt.

Staten ersätter kommuner för tolkkostnader inom ramen för de ersättningar som utgår för vissa insatser riktade till asylsökande och för mottagande av vissa nyanlända.

Att staden har tillgång till tolk är en förutsättning för att tillförsäkra flickor och pojkar, kvinnor och män deras demokratiska rättigheter och är en förutsättning för allas rätt till lika tillgänglig och rättssäker samhällsservice.

Arbetsmarknadsnämnden föreslår besluta att hänvisa till detta tjänsteutlåtande som sitt yttrande över remissen.

Arbetsmarknadsförvaltningen
Utvecklings- och utredningsstaben

Livdjursgatan 4
Box 10014
121 26 Stockholm-Globen
Växel 08-508 35 500
Fax
info.amf@stockholm.se
stockholm.se

Karina Uddén
Arbetsmarknadsdirektör

Karin Eriksson-Bech
Utvecklingschef

Bilaga

1. Motion (KS 2020/1121) om att utreda kostnaderna för stadens tolkar.

Arbetsmarknadsförvaltningen
Utvecklings- och utredningsstaben

Livdjursgatan 4
Box 10014
121 26 Stockholm-Globen
Växel 08-508 35 500
Fax
info.amf@stockholm.se
stockholm.se

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Karina Uddén, arbetsmarknadsdirektör	2021-03-24
Karin Eriksson-Bech, utvecklingschef	2021-03-24